

Colecția *Viața în Hristos*
Seria de autor „Sfântul Andrei Criteanul”

Sfântul Andrei Criteanul

SCRIERI II

Omilii la sărbători

Traducere din limba greacă veche de
MONAHIA PARASCHEVA ENACHE
Studiu introductiv și ediție îngrijită de
PR. DRAGOȘ BAHRIM

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Cuprins

Lista de abrevieri	7
Sfântul Andrei Criteanul, omilet	
Studiu introductiv (Pr. Dragoș Bahrim)	9
 Omilii la Sărbătorile Domnului nostru Iisus Hristos și ale Preasfintei Născătoare de Dumnezeu	
Omilia I	
La Nașterea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu	23
Omilia a II-a	
La Nașterea Preasfintei Stăpânei noastre Născătoarea de Dumnezeu, cu dovedirea că provine din seminția lui David	33
Omilia a III-a	
La ziua de Naștere a Preanevinovatei Stăpânei noastre Născătoarea de Dumnezeu și Pururea Fecioara Maria și dovedire din Vechea istorisire și din diferite mărturii că [Hristos] provine din sămânța lui David	49
Omilia a IV-a	
La Sfânta Naștere a Preasfintei Stăpânei noastre, Născătoarea de Dumnezeu și pururea Fecioara Maria	63
Omilie despre Prunca lui Dumnezeu adusă la Templu	77
Omilia a V-a	
La Buna Vestire a Preasfintei Stăpânei noastre, Născătoarea de Dumnezeu	81
Omilia a VI-a	
La Tăierea împrejur a Domnului nostru Iisus Hristos și la Sfântul Vasile	99
Omilia a VII-a	
La Schimbarea la Față a Domnului nostru Iisus Hristos	111

Omilia a VIII-a

Al celui între sfinți părintele nostru Andrei, Arhiepiscopul Cretei, Ierusalimiteanul, Cuvânt la Lazăr cel mort de patru zile 131

Omilia a IX-a

Al celui întru sfinți părintelui nostru Andrei Ierusalimiteanul, Arhiepiscopul Cretei, Cuvânt la Florii 151

Omilia a X-a

La praznicul de obște al Înălțării
Cinstitei și de viață făcătoarei Cruci..... 173

Omilia a XI-a

La Înălțarea cinstitei Cruci 185

Altă omilie la Înălțarea cinstitei Cruci 193

Omilia a XII-a

Omilia I la Adormirea Preasfintei Stăpânei noastre,
Născătoarea de Dumnezeu 219

Omilia a XIII-a

Omilia a II-a la Adormirea Preasfintei Stăpânei noastre,
Născătoarea de Dumnezeu 237

Omilia a XIV-a

Omilia a III-a la Adormirea Preasfintei Stăpânei noastre,
Născătoarea de Dumnezeu 249

Al Preafericitului Andrei Ierusalimiteanul, Arhiepiscopul Cretei,
Cuvânt la Adormirea Preaslăvitei Stăpânei noastre, Născătoarea
de Dumnezeu și pururea Fecioara Maria (fragment) 263

Al celui între sfinți Părintele nostru Andrei, Arhiepiscopul
Cretei, Ierusalimiteanul, cuvânt la Preasfânta Stăpâna noastră,
Născătoarea de Dumnezeu, citit în sâmbăta Immului Acatist..... 265

Anexă

Inventarul operei omiletice a Sfântului Andrei Criteanul
(Claudiu-George Dulgheru, Pr. Dragoș Bahrin) 279

Bibliografie 297

Indice de referințe scripturistice 305

Omilia I La Nașterea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu¹

Început al praznicelor ne este nouă sărbătoarea de astăzi. Dar este cea dintâi, atât între cele ce privesc spre Lege și spre umbre, cât și între cele ce privesc la venirea harului și adevărului. Este ea, deopotrivă, și cea din mijloc, și cea din urmă, având început sfârșitul Legii, iar mijlocul ei este legătura cu cele de la margine, iar sfârșitul, arătarea Adevărului. Căci *sfârșitul Legii este Hristos*², care nu atât ne îndepărtează de literă, cât ne readuce la Duhul. Fiindcă aceasta este desăvârșirea, potrivit Însuși Dă-tătorului de Lege, Care, plinindu-le pe toate, a trecut litera la Duh și, recapitulând toate într-o Sine, a plinit Legea cu harul. Dar Legea a supus-o, iar harul l-a unit armonios cu Legea, fără a amesteca cele proprii unuia cu cele ale celeilalte, ci orientând în mod foarte cuvenit lui Dumnezeu tot ceea ce era greu de împlinit, împovăraător și înrobitor, spre ceea ce era ușor și liber, ca să nu mai fim nicidecum supuși stihilor lumii³, cum spune Apostolul, nici să mai fim sub jugul robiei față de litera Legii. Căci acesta este lucrul cel mai de căpetenie între binefacerile lui Hristos asupra noastră. Aceasta este arătarea tainei, aceasta este firea înnoită, Dumnezeu și om, și îndumnezeirea frământăturii noastre. Dar pentru ca această strălucită și vestită venire a lui Dumnezeu

¹ Traducere după *Homilia i in nativitatem b. Mariae* (CPG 8170; BHG 1082; BHGⁿ 1082a; BHGⁿ 1082a), PG 97, 805-820; F. Combefis, *Sancti Patris nostri Andrae Archiepiscopi Cretensis cognomento Hierosolymitani, Orationes, selectique Canones, & Trioda*, Paris, 1644, pp. 1-10; A. Gallandi, *Bibliotheca veterum patrum antiquorumque scriptorum ecclesiasticorum Graeco-Latina*, t. XIII, Veneția, 1780, pp. 93-98.

² Rom. 10, 4.

³ Cf. Gal. 4, 3; Col. 2, 8, 20.

la oameni să aibă loc, era nevoie și de ceva care să fie numaidecât un adaos de bucurie, prin care să vină asupra noastră marele dar al mântuirii. Iar acest ceva este sărbătoarea de astăzi, care are drept început nașterea Născătoarei de Dumnezeu, iar drept sfârșit, unirea Cuvântului cu trupul, prin care vestea cea mai nouă între toate minunile, așteptată dintotdeauna, rămâne greu de înțeles și greu de cuprins cu ochii, căci cu cât se vedește, cu atât rămâne ascunsă, și cu cât se ascunde, cu atât se face mai vădită.

Prin urmare, de aici, purtând pe frunte lumina fecioriei, ca și cum și-ar aduna o cunună din florile nepieritoare ale pajiștilor duhovnicești ale Scripturii, această dintâi zi a sărbătorilor, de Dumnezeu dăruită, ne pune înaintea o bucurie comună întregii făpturi. Îndrăzniți, căci este sărbătoare de naștere și plăsmuirea din nou a neamului, fiindcă astăzi se naște Fecioara și este alăptată la sân, și se plăsmuiește, și este pregătită să fie Maică Împăratului a toate, Dumnezeuul veacurilor. Și acest teatru duhovnicesc⁴ ne este adunat nouă de la David, împreună cu David. Căci ea, ca Maică a lui Dumnezeu, ne pune înaintea nașterea ei cea dăruită de la Dumnezeu, iar David ne prezintă moștenirea și numele bun al neamului, și înrudirea cea nouă a lui Dumnezeu cu oamenii. Vai, vai ce mare minune! Căci Fecioara mijlocește între înălțimea dumnezeirii și smerenia trupului și se face Maică a Celui care a plăsmuit-o. Iar David proorocește viitorul ca și cum ar fi deja prezent. Prin jurământ primește de la Dumnezeu făgăduința dăinuirii și păstrării alese a neamului din coapsele lui. Prin urmare, pe bună dreptate, trebuie prăznuită taina zilei și trebuie să aducem în dar Maicii Cuvântului aceste cuvinte, pentru că nimic altceva nu este mai drag ei decât Cuvântul și cinstirea cea prin cuvinte. Îndoit ne va fi de aici câștigul nouă, celor ce alcătuim aceste laude: pe de o parte, că ne aduce pe noi la adevăr, iar pe de altă parte, că ne depărtează de robia și de petrecerea după litera Legii.

Așadar, să se bucure toate astăzi și firea să salte. Să se bucure *cerul de sus și norii să plouă dreptatea*⁵, iar munții să picure dulceață

⁴ Πνευματικόν... θεάτρον, de timpuriu Sfânta Liturghie și, în general, slujbele de prăznuire ale sfinților erau comparate cu teatrul. Metafora aceasta se regăsește și la alți părinți în care Biserica este văzută ca teatru duhovnicesc.

⁵ Is. 45, 8.

și dealurile veselie⁶, că a miluit Domnul pe poporul Lui, căci ne-ai ridicat nouă cornul mântuirii în casa lui David⁷, robul Lui, pe această preanevinovată Fecioară fără de bărbat din care a venit Hristos, mântuirea și așteptarea neamurilor⁸. Să dănțuiască astăzi tot sufletul recunoscător și firea să adune toată făptura pentru înnoirea și plăsmuirea ei din nou. Cele sterpe să alerge cu îndrăznire, căci cea fără de copii și stearpă a născut pe Prunca lui Dumnezeu, pe Fecioara. Maicile să salte, fiindcă maica cea fără prunci a născut pe Maica și Fecioara cea nestricată. Fecioarele să se bucure, căci țarina cea fără de sămânță a născut în chip de negrăit pe Cel din Tatăl fără de schimbare. Femeile să se întărească, fiindcă femeia care oarecând s-a făcut pricină păcatului, acum a adus arvuna mântuirii. Și cea care mai demult era blestemată, acum s-a arătat de Dumnezeu aleasă. Maică fără de bărbat, aleasă de Plăsmuitorul, și îndreptarea neamului.

Prin urmare, toată făptura să laude și să dănțuiască și să aducă în dar ceva vrednic de această zi. Să fie astăzi o sărbătoare comună celor cerești și celor pământești și să prăznuiască împreună orice adunare din lume și mai presus de lume. Căci astăzi se zidește locaș creat Creatorului a toate. Și făptura Îi pregătește Ziditorului nouă și dumnezeiască sălășluire. Astăzi firea cea mai înainte întoarsă în pământ primește început îndumnezeirii. Iar cel ce este praf și cenușă se grăbește să alerge și să se înalțe la slava cea de sus. Astăzi Adam, oferind-o ca pe o pârgă lui Dumnezeu de la noi pentru noi, o dă ca pe o arvună pe Maria, cea care cu adevărat nu era amestecată cu întreaga frământătură. Prin ea se plămădește Pâinea pentru plăsmuirea din nou a neamului. Astăzi se descoperă marele sân al fecioriei și Biserica își încinge, ca podoabă de nuntă, mărgăritarul cel neprădat al nestricăciunii celei adevărate. Astăzi noblețea curată a oamenilor primește darul celei dintâi dumnezeiești plăsmuiri și se întoarce la ea. Iar firea, oferind ca dar Maicii Celui frumos, care astăzi s-a născut, bună-cuviința frumuseții pe care ticăloșia răutății a înnegrit-o, primește cea mai bună și mai convenită

⁶ Cf. Am. 9, 13; Ioil 4, 18.

⁷ Lc. 1, 69.

⁸ Cf. Fc. 49, 10.

lui Dumnezeu plăsmuire. Iar plăsmuirea devine în primul rând chemare din nou, și chemarea din nou, îndumnezeire, iar aceasta este asemănarea cu Dumnezeu cea de la început. Astăzi cea stearpă se află maică dincolo de nădejde, iar Maica unui Prunc fără de tată, odrăslită din pânțece sterp, sfințește odrăslirile firii. Astăzi s-a vopsit cu culoare potrivită dumnezeiasca hlamidă și firea săracă a oamenilor îmbracă vrednicia împărătească. Astăzi vlăstarul lui David a odrăslit potrivit profeției, cea numită toiagul pururea înfloritor al lui Aaron⁹ ne-a înflorit nouă toiagul puterii, pe Hristos. Astăzi Fecioara și Fiica vine din Iuda și din David, purtând chipul împărăției și preoției Celui care era preot după rânduiala lui Melchisedec¹⁰, iar nu după rânduiala lui Aaron¹¹. Astăzi harul albește tainicul efod¹² al dumnezeieștii preoții, care mai dinainte a fost țesut în chip pentru seminția leviților, iar hlamida împărătească Dumnezeu a împurpurat-o cu sângele davidic. Și, ca să spunem pe scurt, astăzi începe replăsmuirea firii noastre și lumea îmbătrânită capătă o întemeiere mai dumnezeiască și dobândește de la Dumnezeu începuturile celei de-a doua plăsmuiri.

Fiindcă cea dintâi plăsmuire a oamenilor a fost creată din pământ curat și fără de pată, dar firea a pierdut vrednicia potrivită ei, fiindu-i prădat harul prin alunecarea neascultării. Din neascultare am fost izgoniți din locașul cel plin de viață și firea a schimbat desfătarea Raiului cu viața cea pieritoare, care a ajuns până la noi ca o moștenire părintească, din care ne-a venit moartea și, de aici, stricăciunea neamului. Apoi, fiindcă toți am ales patria de jos în locul celei de sus, ni s-a luat orice nădejde de mântuire și firea avea nevoie de ajutorul suprem. Nu era nici o lege care să poată vindeca boala, nici cea sădită în fire, nici cea scrisă, nici cuvântul suflător de foc și mijlocitor al prorocilor, nici cineva care să poată îndrepta firea omenească, nimic prin care să fie readusă cu ușurință la noblețea de mai înainte. Dar Dumnezeu, ca Cel mai bun Artist și Meșter a toate, a binevoit să arate desăvârșit o altă lume, atotarmonioasă și nou zidită, și să

⁹ Cf. Num. 17, 2-11.

¹⁰ Cf. Ps. 109, 5.

¹¹ Cf. Evr. 7, 11.

¹² Tunică, veșmânt; vezi Ieș. 28, 6-14.

pună frâu avântului păcatului prin care a venit moartea. Apoi a binevoit să ne arate nouă o viață străină, neînrobită și cu adevărat întru totul nepătimașă, nouă, celor născuți din nou prin Botezul unei nașteri dumnezeiești.

Prin urmare, cum trebuia să vină la noi această binefacere, atât de mare și de minunată, și convenită legilor dumnezeiești? Oare nu pentru că a binevoit Dumnezeu, Care S-a arătat nouă prin trup și a venit la noi prin legile firii, să petreacă în chip nou, cum a știut, potrivit legilor noastre? Și în ce chip ar fi adus la împlinire un asemenea lucru, dacă nu printr-o Fecioară curată și neatinsă, care mai înainte să păstreze taina, iar apoi să Îl nască pe Cel mai presus de fire, cu Legea biruind legile firii? Dar aceasta cine ar putea fi, dacă nu cea singură aleasă mai înainte de toate neamurile pentru Făcătorul firii? Aceasta este Născătoarea de Dumnezeu, Maria, nume de Dumnezeu ales, din al cărei pânțece a ieșit cu trup Cel mai presus de fire, pe care El Însuși a zidit-o, făcându-Și-o templu în chip mai presus de fire, iar ceea ce a zămislit în pânțece nu a primit stricăciune, nici nu a avut nevoie de sămânță Cel ce S-a născut din ea. Căci era Dumnezeu, chiar dacă a ales să Se nască trupește, fără zămislire din sămânță și fără dureri de naștere, încât Maica nu a cunoscut durerile maicilor, hrănind în chip minunat cu lapte pe Cel pe Care L-a născut fără de bărbat. Și Fecioara, care a zămislit Odraslă fără sămânță, rămâne și după naștere Fecioară curată, teafără, purtând pecețile fecioriei, fapt pentru care și este propovăduită pe bună dreptate Născătoare de Dumnezeu, a cărei feciorie este lăudată și a cărei naștere este închinată. Și astfel Dumnezeu S-a unit cu oamenii și apoi S-a arătat în trup, și a dăruit firii omenești vrednicia propriei slave. Iar firea femeiască primește îndată îndreptare din acel dintâi blestem, astfel încât femeia, care a fost început păcatului, să fie acum început mântuirii.

Dar cuvântul nostru a ajuns la partea lui cea mai importantă și de aici eu, prăznuitoarul și strălucitul amfitrion al acestui sfânt banchet, am venit astăzi la voi punându-vă înainte această desfătare de obște. Spuneam că Izbăvitorul neamului a voit să arate o naștere nouă și o plăsmuire din nou în locul celei de mai înainte. Așa cum odinioară l-a plăsmuit pe Adam

luând lut din pământ feciorelnic și neatins, tot așa și acum aici, lucrându-și propria Lui întrupare, în loc de alt pământ, ca să zicem așa, a ales din toată firea pe această Fecioară curată și preanevinovată, înnoind întru ea din noi firea noastră. Și plămuitorul celui dintâi Adam a devenit Noul Adam, pentru ca Cel din urmă și Cel mai presus de timp să-l mântuiască pe cel vechi. Dar cine este și din ce părinți se trage se cuvine să o spunem în continuare, trecând repede prin istorisire, după putere.

Prin urmare, această Fecioară, lauda tuturor, este fiică a lui David, sămânța lui Ioachim, urmașă a Evei și odrasla Anei. Căci Ioachim era bărbat blând, blajin și hrănit cu legile lui Dumnezeu, trăind în cumpătare și stăruind în Legea lui Dumnezeu. Dar, deși petrecea astfel, a îmbătrânit fără a avea copii și, deși firea era înfloritoare, totuși nu avea darul nașterii de fii. Ana era și ea iubitoare de Dumnezeu, înțeleaptă, dar stearpă. Iubea pe soțul ei, dar era fără copii. Și nu avea nici o altă preocupare fără numai cum să cinstească mai mult Legea Domnului. Aceasta, cu trecerea timpului, străpunsă la inimă tot mai mult de boldurile sterpiciunii, cum se întâmplă să sufere femeile care nu au copii, se îngreuna, se întrista, se mâhnea, neputând suferi lipsa copiilor. Astfel, Ioachim și soția lui, deși erau stăpâniți de întristare că nu aveau nici un copil care să le ducă mai departe neamul, totuși nerodirea lor nu le-a stins desăvârșit nădejdea. Dar se rugau amândoi să li se dea un copil spre ridicarea neamului. Și fiecare dintre ei sânguindu-se, precum Ana aceea din vechime care a fost auzită¹³, se ațineau de Templu. Prin rugăciuni căutau să-L îmbuneze pe Dumnezeu ca să le dea dezlegare nerodirii lor și rod celei sterpe și nu s-au lăsat până ce nu au dobândit ceea ce doreau. După cum au și dobândit, căci nu le-a înșelat nădejdea Dătătorul darului. Fiindcă numai astfel vine Puterea, Care nu întârzie niciodată, asupra celor ce imploră și stăruie la Dumnezeu. Și pe Ioachim îl întărește spre rodire, iar pe Ana, spre nașterea de prunci. Iar celor care aveau uscate deja mijloacele organelor reproducătoare dându-le umezeala producerii sămânței, i-a făcut pe ei roditori din neroditori. Prin urmare, din niște pomi uscați și neroditori, ca din niște pomi verzi și bine

¹³ Cf. I Rg. 1, 10.

udați, ni s-a odrăslit nouă rod vestit, această Fecioară preanevinovată. Și s-au dezlegat legăturile sterpiciunii și rugăciunea lor s-a arătat purtătoare de roadă mai presus de orice nădejde. Și cea neroditoare s-a arătat născătoare de fii, iar cea care nu naște s-a arătat bună născătoare a unei minunate Prunce.

Dar, fiindcă cea care avea să zămislească în mitrasul ei Spicul nesticăciunii provenea dintr-o maică neroditoare, părinții ei, pe când înflorea cea dintâi floare a vârstei, au adus-o pe ea la Templu și au închinat-o lui Dumnezeu. Iar preotul care slujea atunci slujba zilnică, de cum a văzut din față corurile de fecioare, mergându-i înainte și urmând-o, a cunoscut și foarte mult s-a bucurat, văzând clar dumnezeieștile împliniri ale celor pe care le aveau în nădejde. Și ca pe o jertfă bineprimită și curată a afierosit lui Dumnezeu dumnezeiasca ofrandă, așezând pe această mare vistierie a mântuirii în însăși Sfânta Sfințelor cea nepătrunsă. Întru care copila umblând ca în niște iatacuri de nuntă, a fost hrănită cu ambrozie¹⁴, până ce i-a venit vremea logodnei¹⁵, care i-a fost hărăzită ei mai înainte de veac de El și de Cel născut din ea din milostivire negrăită, și de Cel ce L-a născut pe El dumnezeiește mai înainte de toată făptura, de tot timpul și toată temporalitatea, și de Duhul Lui cel închinat, Cel de o fire și de un tron cu El. Căci așa cum este o singură dumnezeire a Acestora, tot așa este și o fire și o împărăție, nu împărțită, nici separată, nici schimbându-se în vreun fel față de ea însăși, decât numai prin individualitatea Ipostasurilor stăpânitoare. De aceea, dănțuind, prăznuiesc și aduc ofrande! Iar Maicii Cuvântului îi aduc acest praznic ca dar de sărbătoare, pentru că nașterea ei mi-a făcut mie cunoscută încununarea credinței în Sfânta Treime. Deoarece, în momentul în care Cuvântul și Fiul cel fără de început Și-a lucrat propria întrupare, Tatăl Care L-a născut S-a arătat binevoind, iar Duhul Sfânt, izvorând de mai înainte, a sfințit pântecul celei ce a zămislit Ceea ce era necuprins¹⁶.

¹⁴ Cf. *Protoevanghelia lui Iacov* 7-8, ed. J.K. Elliott, Patricia M. Rumsey, *The Protoevangelium of James*, Brepols, 2022, pp. 72, 74.

¹⁵ Cf. *Protoevanghelia lui Iacov* 8-9, ed. J.K. Elliott, Patricia M. Rumsey, *The Protoevangelium of James*, p. 74.

¹⁶ Cf. Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Expositio Orationis Dominicae*, CCSG 23, pp. 31-32 [FR 2, Sibiu, 1947, p. 256].

Dar vezi-l acum pe David și întreabă-l ce a spus Dumnezeu-ul a toate că S-a jurat lui? Haide acum, scriitorule de cântări! Du-te, prorocule! Scutură cetera, lovește strunele! Spune clar, ce ți-a jurat ție Dumnezeu? – Ce mi S-a jurat mie Domnul? „Din rodul coapselor tale voi pune pe tronul Meu¹⁷”. Aceasta mi S-a jurat și nu S-a lepădat. A jurat și a pecetluit cuvintele cu faptele: *O dată M-am jurat pe sfințenia Mea: Oare voi minți pe David? Seminția lui în veac va rămâne și scaunul lui ca soarele înaintea Mea și luna întocmită în veac și martor credincios în cer*¹⁸. Acestea jurându-Se, le-a împlinit. Căci este cu neputință ca Dumnezeu să mintă¹⁹. Iată, acum Îl vedeți pe Fiul meu, Hristos, propovăduit cu trup. Și Fiul meu, Domnul, este cântat și închinat și toate neamurile I se închină²⁰. Fiindcă Îl văd pe El stând pe tronuri feciorești. Iată și Fecioara aceasta, din coapsele mele acum s-a născut, din pân-tecele căreia Cel mai înainte de veci întrupându-Se, a venit acum la sfârșitul veacurilor și a înnoit alcătuirea veacurilor. Și acestea întocmai s-au împlinit.

Dar noi, poporul lui Dumnezeu, neam sfânt, adunare sfântă²¹, să serbăm stirpea noastră, să cinstim puterea tainei. Fiecare, după harisma dată lui, să aducă la praznic un dar vrednic. Părinții, moștenirea neamului; maicile, buna naștere de fii; femeile sterpe, nerodirea păcatului. Fecioarele, îndoita nesticăciune – a sufletului, zic, și a trupului; cele sub jugul căsătoriei, lăudata cumpătare. Iar dacă cineva este tată între voi, să imite pe tatăl Fecioarei. Iar dacă este fără copii, să își adune rugăciune roditoare, rodind-o pe aceasta dintr-o viață iubitoare de Dumnezeu. Iar dacă este mamă care alăptează, să se bucure cu Ana care, după sterpiciune, alăptează prunc ca roadă a rugăciunilor. Iar dacă este stearpă și neroditoare, neavând roada binecuvântării, să se apropie cu credință de odrasla dăruită de Dumnezeu Anei și să lepede sterpiciunea. Iar de este fecioară petrecând în curăție, să se facă maică a Cuvântului, împodobind prin cuvânt starea

¹⁷ Cf. Ps. 131, 11.

¹⁸ Ps. 88, 35-36 [88, 36-38 LXX].

¹⁹ Evr. 6, 18.

²⁰ Cf. Ps. 71, 11.

²¹ Cf. I Pt. 2, 9-10.

sufletului ei. Iar dacă este sub jugul căsătoriei, să aducă rod cuvântător dintre cele pe care le-a dobândit prin rugăciune. Laolaltă bogatul și săracul, tinerii și fecioarele, bătrânii cu cei mai tineri²², preoți și leviți, împărătese și principese, toți și toate să aducem laolaltă daruri strălucite tinerei și Maicii lui Dumnezeu, și prociței din care a venit Prorocul despre Care a scris Moise că va veni: Hristos Dumnezeu, Adevărul.

Să venim împreună cu fecioarele care aleargă. Să intrăm în însăși Sfânta Sfințelor, căci acolo a petrecut după scutece, după naștere, după alăptare, după pruncie, până ce a ajuns la înflorirea vârstei. Dumnezeu i-a pregătit ei locul de creștere ca o cămară de nuntă, păzindu-și numai pentru Sine sfântul locaș. De aceea fecioarele dănuiesc, iar cele aproape de ea merg înaintea ei, închipuind cele viitoare. De aici fiicele Sionului²³, alergând ca în întâmpinarea unei împărătese, au ieșit de mai înainte la mireasma mirurilor ei²⁴. Tot acolo și templul acesta și-a deschis larg porțile ca să primească slava Împăratului a toate. Atunci, atunci s-au deschis Sfintele Sfințelor care au primit în sânul lor, înlăuntrul celor nepătrunse, pe Preasfânta Maică a Celui Sfânt. Dar o hrănește pe ea cu o nouă formă de hrană²⁵ Cel ce avea după puțin să fie hrănit El Însuși de ea cu lapte. Și hrănitor al Fecioarei S-a făcut Duhul Sfânt până la arătarea ei în Israel. Iar când a venit vremea logodnei și Iosif cel din David s-a logodit cu cea din David, Fecioara a primit cuvântul lui Gavriil în loc de sămânță și a zămislit fără să fie ispitită de nuntă, și a născut Fiu pe Care nu L-a semănat un tată pământesc. Și a rămas curată, nefiindu-i prădat pântecul, fiindcă Cel ce S-a născut din ea i-a păzit ei tefere pecețile Fecioriei. Acesta este Iisus Hristos Nazarineanul, Cel ce a venit în lume. Acesta este Dumnezeul cel adevărat și Viața veșnică, Lui fie slava și cinstea, și închinăciunea, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

²² Ps. 148, 12.

²³ Cf. Is. 3, 16.

²⁴ Cf. Cânt. 1, 2.

²⁵ Cf. *Protoevanghelia lui Iacov*, 8, ed. J.K. Elliott, Patricia M. Rumsey, *The Protoevangelium of James*, p. 74.

Omilia a II-a
La Nașterea Preasfintei Stăpânei noastre
Născătoarea de Dumnezeu, cu dovedirea
că provine din seminția lui David¹

Alții să dea celor ce vor să audă alte temeieri de prăznuire. Dar nouă să ni se pună înainte spre laudă această sărbătoare care are drept pricină pe Maica sfântă a Cuvântului, prin Care Duhul Sfânt vine către toți și prin Care cuvintele își dobândesc libertatea exprimării. De aici eu, aducând din nou frâiele cuvântului la punctul de start al cursei, trec cu vederea cele pe care le-am expus mai înainte, pe de o parte, oprit de teama de a nu vorbi mai prejos de vrednicia acestui subiect, dar pe de altă parte, fiind mânat de dorul de a-l trata cu toată puterea, așa cum merită. Totuși voi relua cuvântul de acolo de unde l-am lăsat, aducând măreția acestei zile în sprijinul slăbiciunii sau al îndrăznelii mele. Deja în cuvântul anterior am sărbătorit împreună cele potrivite nașterii Născătoarei de Dumnezeu eu, exarhul sărbătorii, și voi, aducând toți o laudă mai presus de lume. Am tânjit și noi cu Ioachim, am alergat cu fecioarele, am fost luminați cu David, deopotrivă patriarh și rege, și strămoș al lui Dumnezeu în ambele, și am fost aduși la Templu cu Maria, Maica lui Dumnezeu. Și sălășluindu-ne în cele nepătrunse ale Sfintei Sfintelor, ne-am împărtășit de aceleași Taine cu Fecioara. Și mulțumire aducem Celui ce îi slăvește pe ai Săi, ca să-i adune la Sine pe cei ce odinioară erau departe de El. Acum însă nu socotesc nimic deplasat sau în afara subiectului dacă vom face o mică digresiune cu privire la noblețea neamului din care provine Fecioara și vom expune acele lucruri pe care este firesc

¹ Traducere realizată după *Homilia ii in natiuitatem b. Mariae* (CPG 8171; BHG 1080), PG 97, 820-844; A. Gallandi, *Bibliotheca veterum patrum antiquorumque scriptorum ecclesiasticorum Graeco-Latina*, t. XIII, Veneția, 1779, pp. 175-184.

să le spunem și de care se bucură prezenta adunare. Dar se bucură mai cu seamă de acelea prin care se dovedește că Fecioara, din care a venit la existență temporală în chip mai presus de fire Cel ce este mai presus de dumnezeire, este din sămânța lui David², [se bucură] de toate cele pe care ni le-a grăit nouă Dumnezeu prin Lege și prin proroci despre ea și ni le-a vestit mai dinainte clar prin toată Scriptura.

Așadar, cercetând toate acestea atât cât este posibil, să mergem la lupte, să tăiem din rădăcină cuvintele odrăslite de iudeii de odinioară, precum și de cei de acum, care se dezlănțuie împotriva lui Hristos, astfel încât să nu mai răsară nici o rădăcină a amărăciunii care să tulbure turmele Bisericii. Iar aceasta cum ne-ar fi nouă cu putință să o împlinim cu ușurință, dacă nu printr-o cercetare exactă sau o investigație amănunțită? Căci trebuie mai întâi, cred, să dovedim din cărțile lui Moise că Hristos este Fiul lui Dumnezeu și El Însuși Dumnezeu, că *a răsărit din Iuda*³, potrivit Apostolului, dar S-a arătat Fiul al Fecioarei după Evanghelie. Iar dacă cineva aduce la mijloc glasurile proorocești, atingem astfel culmile și dăm dovezile esențiale. Fiindcă prin această precizie a dovezilor noastre, cuvântul va avea din toate părțile temeinicie și va fi cu neputință de combătut, și va fi păstrat intact și argumentul vechimii Legii. Să ne fie adus în mijloc Iacov, agerul văzător al scării⁴ celei înalte, și, mai înainte de acesta, patriarhul Avraam, către care au și fost făcute făgăduințele. Pe acesta și Matei l-a pus mai înainte, la începutul scrierii lui evanghelice, după ce David a fost așezat în fruntea scrierii⁵. De la aceștia doi coboară genealogia, astfel încât Iisus să aibă nașterea de la fiecare din ei și așa i-a înșiruit unul după altul și de acolo iarăși în ordine până ce a ajuns la Iosif, urmașul lui David. Astfel, Matei a arătat că și ea a răsărit din David și că a fost pregătită de Dumnezeu în chip potrivit, ca să fie logodită cu Iosif cel din David ca fiind de același neam, pentru că nu era legitim în vechime să se amestece seminție cu seminție sau un sceptru să fie înlocuit cu alt sceptru.

² Cf. Rom. 1, 3.

³ Evr. 7, 14.

⁴ Cf. Fc. 28, 10-19.

⁵ Cf. Mt. 1, 1.